

La recerca infermera en cures de la salut a Catalunya

**Secretaria d'Estratègia i Coordinació
Direcció Estratègica d'Infermeria**

Direcció i coordinació

Marisa Jiménez Ordóñez. Infermera. Direcció Estratègica d'Infermeria. Secretaria d'Estratègia i Coordinació.

Departament de Salut. (legislatura 2006-2010)

Carles Miquel Collell. Metge. Coordinador del Programa de Recerca i Innovació en Ciències de Salut. Departament de Salut.

Marisa Ridaó i March. Infermera. Direcció Estratègica d'Infermeria. Secretaria d'Estratègia i Coordinació.

Departament de Salut. (actual legislatura)

Grup de treball

María Antonia Campo Osaba. Infermera. Àmbit Barcelona Ciutat. Institut Català de la Salut.

Lena Ferrús Estopà. Infermera. Consorci Sanitari Integral.

Carme Fuentelsaz Gallego. Infermera. Hospital Universitari Vall d'Hebron. Institut Català de la Salut.

Montserrat Gea Sánchez. Infermera. Consell de Col·legi d'Infermeres i Infermers de Catalunya.

Thaïs Herrera Vílchez. Infermera. Hospital de Mataró. Consorci Hospitalari del Maresme.

Clara Juandó Prats. Infermera. Hospital de la Santa Creu i Sant Pau de Barcelona.

Gemma Martínez Estalella. Infermera. Hospital Universitari de Bellvitge. Institut Català de la Salut.

Eva Morcillo Aranda. Infermera. Centres assistencials Dr. Emili Mira i López. Institut de Neuropsiquiatria i Addiccions. Parc de Salut Mar.

Montse Sánchez Navas. Infermera. Direcció Estratègica d'Infermeria. Secretaria d'Estratègia i Coordinació. Departament de Salut.

Mireia Tarruella Farré. Infermera. Associació de Directores d'Escoles d'Infermeria de Catalunya.

Adela Zabalegui Yárnoz. Infermera. Hospital Clínic i Provincial de Barcelona.

Eduarne Zabaleta del Olmo. Infermera. Institut Universitari d'Investigació en Atenció Primària (IDIAP Jordi Gol).

Revisió

Carles Constante Beitia. Metge. Director General de Regulació, Planificació i Recursos Sanitaris.

Crèdits

© 2011 Generalitat de Catalunya
Departament de Salut
Trav. de les Corts, 131-159
Edifici Ave Maria
08028 Barcelona
<http://canalsalut.gencat.cat>
Edició: primera
Secretaria d'Estratègia i Coordinació
Direcció Estratègica d'Infermeria
Assessorament i correcció lingüística:
Secció de Planificació Lingüística
Departament de Salut

Sumari

1. Introducció	5
2. Antecedents i posició del Departament de Salut	7
2.1. Posició	10
3. Definició de la recerca infermera en cures de salut	10
4. Definició dels diferents rols i responsabilitats en investigació.....	12
5. Línies prioritàries de recerca	13
6. Competències per a la recerca	18
7. Estratègies per desenvolupar i implantar la recerca infermera en cures de salut.....	21
7.1. La recerca com a objectiu institucional.....	22
7.2. Formació.....	23
7.3. Polítiques de foment de la recerca infermera	24
7.4. Estructures i estratègies facilitadores de la recerca infermera	25
8. Mesura de l'impacte.....	29
9. Mapa de recerca.....	30
10. Resum	31
11. Referències bibliogràfiques.....	32
12. Enllaços d'interès.....	35
13. Annex: resultats del mapa de recerca.....	37

1. Introducció

Els infermers i infermeres del nostre país han assolit un bon nivell de pràctica professional i la infermeria, igual que altres ciències, compta amb programes de grau, màster i doctorat. Dels 42.000 infermers i infermeres de Catalunya (aproximadament) es preveu, partint de dades internacionals, que un 5% està interessat a realitzar activitats investigadores per donar resposta als reptes de la cura de la salut, com ara les relacionades amb l'envelliment de la població i les malalties cròniques.

Cada vegada hi ha més infermers i infermeres que participen en activitats assistencials complexes, moltes de les quals es realitzen en entorns de diferents àmbits que inclouen l'assistència aguda, els dispositius de cura a la cronicitat, la comunitat i l'atenció domiciliària. Els canvis en l'organització de la cura de la salut (per exemple, disminució de les estades hospitalàries, augment de la responsabilitat de l'autocura del pacient) posen més èmfasi en l'àrea que depèn dels infermers i les infermeres, i augmenten l'espectre de la cura i la necessitat general d'una atenció sanitària centrada en la cura infermera. Aquesta cura requereix basar-se en una sòlida evidència científica.

Els ciutadans es beneficien de les cures infermeres basades en l'evidència científica i de la investigació translacional que inclou les variables contextuais i culturals de l'entorn de la cura a Catalunya. La ciència infermera es nodreix del coneixement i l'experiència dels professionals investigadors que generen l'evidència científica. Utilitzant estratègies amb dissenys metodològics rigorosos els infermers i infermeres traslladen l'evidència científica a la pràctica.

El futur de la cures infermeres estarà intensament influït pels resultats de la recerca en ciències de la salut. Els infermers i les infermeres de Catalunya estan fent un gran esforç per situar la recerca en cures de la salut com a element fonamental per donar resposta als processos de salut de les persones, les famílies, les comunitats i les poblacions, i al mateix temps contribuir al desenvolupament professional com a disciplina i ciència autònoma. Ara els infermers i les infermeres del nostre país compten amb la formació necessària per desenvolupar els seus propis projectes d'investigació en tots els àmbits assistencials: en l'atenció primària, comunitària, domiciliària, hospitalària, sociosanitària i en tots els perfils

infermers, com són els assistencials, els gestors, els especialistes i els formadors.

Els infermers i infermeres tenen la responsabilitat de proporcionar la millor cura possible, és a dir, realitzar una pràctica basada en l'evidència científica i generar els seus propis coneixements. Els infermers i les infermeres poden qüestionar-se la seva pràctica assistencial i, a través del mètode científic, investigar per donar resposta, amb l'objectiu de fomentar i millorar la salut dels ciutadans. La recerca en cures de la salut no només afegeix coneixements a la disciplina, sinó que impacta en el benestar del pacient, en el seu futur i en el del seu entorn, i fins i tot en el cost de la cura.

En aquesta línia, el Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya, per tal de fomentar encara més la recerca en ciències de la salut, va crear un grup de treball format per infermeres de recerca que representen la diversitat del col·lectiu d'infermeria català i que són líders de recerca en cures de la salut. Aquest grup estimula i dóna suport al desenvolupament científic generant idees sobre les línies estratègiques que cal seguir en recerca infermera, que fomentin canvis en la pràctica assistencial i en l'avaluació de la pràctica actual, i que donin lloc a millores en els estàndards de qualitat i seguretat en la cura del pacient. Quan la pràctica assistencial està basada en l'evidència científica, els pacients reben una cura més eficaç i segura, la qual cosa genera satisfacció tant per als usuaris com per als professionals. Aquesta iniciativa del Departament de Salut proporciona un punt de partida i dóna suport a futures etapes de la recerca infermera a Catalunya. Es pretén que la recerca en cures de la salut al nostre país es mogui cap a una activitat fonamental centrada en l'experimentació i la implantació dels resultats en la pràctica diària dels professionals.

A més, actualment, amb els nous estudis de grau i amb la possibilitat de realitzar el doctorat, els infermers i infermeres són conscients que tenen més oportunitats per obtenir finançament i suport per a la realització dels seus projectes d'investigació. Així mateix, poden unir-se a grups d'investigació establerts i endegar estudis que aportin noves visions de la pràctica utilitzant mètodes que valorin, planifiquin o avaluin la cura infermera. També existeixen oportunitats de col·laboració multidisciplinària amb altres professionals de l'equip assistencial, de manera que puguin abordar i donar resposta conjunta a altres processos de salut i malaltia de la població.

La recerca infermera requereix fonamentalment bones idees i també que els resultats es

divulguin en revistes de prestigi. En els últims anys s'ha produït un increment d'aquestes publicacions per part dels infermers i infermeres del nostre país, però cal fer més esforç per difondre resultats també en l'àmbit internacional.

2. Antecedents i posició del Departament de Salut

El Departament de Salut té com a objectiu principal millorar l'estat de salut de la població de la qual és responsable. En aquest sentit, a més de les activitats de promoció, preventives i terapèutiques, els professionals han de mantenir-se actualitzats en els coneixements professionals.

La recerca en ciències de la salut permet abordar diversos aspectes que donen resposta a aquest objectiu primordial. És una eina d'estímul per als professionals, ja que els obre nous horitzons i perspectives en la seva tasca professional diària, però alhora també permet millorar les seves competències.

Els infermers o infermeres que dediquen el seu temps a la recerca són professionals que sovint es qüestionen les seves accions i la seva manera de fer les coses. Estan estimulats a mantenir els seus coneixements i habilitats al dia.

La seva participació en projectes de recerca contribueix a la millora d'habilitats en l'avaluació de la informació científica que ens arriba a través de les publicacions científiques i ajuda a seleccionar les millors fonts d'informació disponibles.

De la mateixa manera, la formació en recerca dels infermers i les infermeres es considera un element indispensable i indissociable. Conèixer el mètode científic, les seves bases i el seu desenvolupament, i la seva aplicació tant en l'àmbit de la recerca qualitativa com de la quantitativa permet adquirir uns coneixements més sòlids.

És cert que, al llarg de l'evolució d'aquesta professió, la recerca ha tingut un component vocacional. En aquest sentit, les funcions del Departament de Salut són estimular i afavorir la recerca més enllà de l'àmbit vocacional individual dels infermers i les infermeres. Encara que no tots els infermers i infermeres han de fer recerca, sí és imprescindible que apliquin els resultats de la recerca en ciències de la salut.

Des del Departament de Salut, aquesta tasca es realitza dins d'un entorn interinstitucional de la recerca. Convé fer menció del Pacte Nacional per a la Recerca i la Innovació signat el 2008 entre l'Administració de la Generalitat de Catalunya i les principals organitzacions sindicals i empresarials, grups parlamentaris i agents del coneixement (universitats públiques i privades de Catalunya). Cal assenyalar que en aquest document es defineixen els centres hospitalaris i les àrees d'atenció primària com els «nuclis neuràlgics» de la recerca i la innovació en ciències de la salut.

Aquest Pacte es desenvolupa en diferents programes. El programa previst per al període entre 2010 i 2013 enfoca la recerca amb uns objectius més operatius i concrets: la salut des de la perspectiva de la prevenció i la cura de la salut de les persones.

Una mica més d'un 2% del pressupost del Departament de Salut es dedica a la recerca en forma de despesa directa o indirecta. En aquest sentit, partint del Pla director de recerca en ciències de la salut de 2006, es va elaborar una proposta que recull una anàlisi de situació i l'establiment d'objectius per a la recerca, i defineix prioritats en funció de les circumstàncies externes, mitjançant una anàlisi estratègica que té en compte els processos de salut i malaltia que afecten la població catalana (sobre la base de l'índex de càrrega de malaltia i mortalitat associada).

Malauradament, fer un càlcul del nombre d'investigadors que fan recerca en ciències de la salut és extraordinàriament complex, atesa la diferència existent en la dedicació a la recerca (total o parcial), les diferències contractuals, les diferents titulacions dels investigadors, etc.

No obstant això, sabem que hi ha més de 4.000 persones amb una dedicació significativa.

Conjuntament amb altres Departaments amb competències en recerca al país, s'ha potenciat una política de:

- Centres de recerca, on es desenvolupa una recerca més bàsica i monogràfica sobre: genòmica, salut ambiental, salut internacional, càncer, tecnologies, malalties infeccioses i cardiovasculars.
- Instituts d'investigació sanitària en què l'hospital s'alia amb la recerca de la universitat i altres centres, entre els quals hi ha els d'atenció primària del territori,

potencia la recerca translacional i busca l'aplicació dels resultats d'aquesta recerca al pacient .

- Participació en els parcs científics i tecnològics, on la presència de l'empresa permet afegir un altre element que és la generació de riquesa pel país.
- Participació amb l'Institut de Salut Carles III en un programa de recursos humans que contribueix a:
 - establir els investigadors, donant continuïtat a la seva contractació;
 - intensificar la presència d'investigadors assistencials, alliberant-los parcialment del temps en la seva pràctica professional perquè puguin dedicar-se a la recerca translacional que comentàvem abans.
- Darrerament s'ha iniciat un programa per potenciar i donar visibilitat a la innovació, la necessària en la recerca més bàsica i la relacionada amb les pràctiques professionals assistencials de prestació de cures o la prestació de serveis.

La recerca en l'àmbit de l'atenció primària de salut és un dels elements en què el nostre país ha estat capdavanter. De la mateixa manera que en l'assistència sanitària es busca que el pacient no estigui sotmès a diferències en la prestació i que aquesta es caracteritzi per una continuïtat assistencial, en recerca, també hi ha interès a desenvolupar estudis longitudinals de la malaltia, així com sobre aspectes relacionats amb la promoció de la salut individual i comunitària. Amb aquesta finalitat, l'Institut Universitari d'Investigació en Atenció Primària Jordi Gol té un paper cabdal com a impulsor de la recerca infermera en l'atenció primària.

Des dels instituts d'investigació sanitària es treballa en la línia de potenciar la participació de l'atenció primària de salut del territori i de la recerca infermera. Els nostres instituts de recerca a Catalunya s'estan sotmetent a un rigorós procés d'acreditació. En tots ells es produeix la incorporació progressiva de la recerca infermera ja que la seva participació està implícita i és exigible en l'acreditació en si.

Per tal de difondre i potenciar la pràctica clínica basada en l'evidència, el Departament de Salut, mitjançant la signatura d'un conveni específic amb l'Institut de Salut Carles III, forma part del Centre Col·laborador Espanyol de l'Institut Joanna Briggs per a les cures basades en l'evidència des de la seva creació l'any 2004.

Els centres col·laboradors de l'Institut Joanna Briggs promouen la pràctica de cures

basades en l'evidència a tot el món, a través de la cerca i la valoració de l'evidència científica, la divulgació de la millor evidència disponible, la seva implantació en la pràctica clínica i l'avaluació de l'impacte que la utilització de l'evidència té sobre la salut.

Les seves activitats es dirigeixen fonamentalment a les disciplines d'infermeria, infermeria obstetricoginecològica, fisioteràpia, nutrició i dietètica, teràpia ocupacional i, en general, als professionals de la salut, així com als usuaris dels serveis de salut, les seves famílies i cuidadors.

Entre les activitats que es realitzen des del centre col·laborador, destaquen la formació dels professionals en revisions sistemàtiques, la lectura crítica d'articles científics, la realització de revisions sistemàtiques i els ajuts per a l'ampliació d'estudis en centres de prestigi relacionats amb temes d'evidència científica. Cal assenyalar que a Catalunya hi ha set professionals acreditats per l'Institut Joanna Briggs per liderar la realització de revisions sistemàtiques i vint-i-tres professionals acreditats per col·laborar en la realització de revisions sistemàtiques.

2.1. Posició

La recerca infermera s'ha de veure com un element necessari dins de la recerca assistencial i en serveis. Per tant, ha d'assolir un paper cada cop més important dins de la recerca en ciències de la salut, aportant coneixement per a la millora de la pràctica assistencial dels infermers i infermeres i de la salut de la ciutadania en general.

Els entorns són definidors de canvis en el desenvolupament de la professió en l'àmbit, entre d'altres, de:

- noves funcions i competències,
- canvis en la titulació (canvis en el pla docent i el panorama acadèmic),
- desenvolupament de la carrera professional,
- elements vocacionals i de prestigi.

3. Definició de la recerca infermera en cures de salut

Els diferents organismes i associacions internacionals, així com els investigadors dedicats

plenament a la recerca, han adoptat definicions del terme «recerca infermera», d'acord amb el seu posicionament científic, social i polític. Les definicions tenen en comú uns trets principals que giren a l'entorn de tres eixos que en marquen l'essència: el mètode científic i el rigor, l'objectiu últim de la recerca i l'aplicació dels resultats que en derivin.

El Consell Internacional d'Infermeres (CII) (1997, 2009),^{1,2} defineix la recerca infermera com «una cerca sistemàtica que intenta aportar nous coneixements d'infermeria per al benefici dels pacients, les famílies i les comunitats. Abraça tots els aspectes de la salut que són d'interès per a la infermeria, entre els quals hi ha la promoció de la salut, la prevenció de la malaltia, tenir cura de les persones de totes les edats durant la malaltia i la recuperació, o el dret a una mort pacífica i digna». Implica un procés científic sistemàtic i rigorós, amb el propòsit de generar coneixement nou, responent preguntes i resolent problemes. Des d'aquesta perspectiva, el CII reconeix la investigació en infermeria com un instrument poderós d'acció on l'avenç en el coneixement permet millorar la qualitat en la pràctica infermera, així com guiar les línies i les decisions en la política de salut.

El National Institute for Nursing Research (2010)³ completa la definició de la recerca infermera en tant que «desenvolupa coneixements per construir fonaments científics per a la pràctica clínica, prevenint la malaltia i les minusvalideses, gestionant i eliminant els símptomes causats per la malaltia i millorant les cures pal·liatives al final de la vida». I afegeix que l'objectiu últim de la recerca ha de ser «que el resultat es dissemini en la pràctica clínica i en les vides diàries dels individus i les famílies».

De forma semblant, Polit i Beck (2008)⁴ defineixen la recerca infermera com «una cerca sistemàtica dissenyada per tal de desenvolupar evidència fidedigna respecte d'aquelles qüestions importants per a la professió infermera, incloses la pràctica clínica, l'educació i la gestió. Gràcies a la generació de coneixement, s'orienta la pràctica clínica i, en conseqüència, millora la salut i la qualitat de vida dels receptors de les cures».

Segons K. Parahoo (1997,2006),^{5,6} «el terme "recerca en infermeria" és un vocable "paraigua" que agrupa tota la recerca sobre la pràctica infermera i sobre les àrees relacionades. Es pot definir com una recollida i una anàlisi rigorosa i sistemàtica de les dades i resultats organitzats, entregats i utilitzats per les cures infermeres amb el propòsit de millorar la salut dels pacients. No és només sobre el que fan els infermers i les infermeres, sinó també sobre el comportament dels pacients, els coneixements, les

creences, les actituds, les percepcions i altres factors que influeixen en com es fan les cures i els tractaments, i en com es viuen».

Altres autors com Hockey (2000)⁷ o Burns (2004)⁸ matisen la definició dient que la recerca infermera «és la recerca sobre aquells aspectes de l'activitat professional que són predominants, apropiats, que concerneixen i són responsabilitat del col·lectiu d'infermeria». Per tant, d'aquesta afirmació es deriva que la recerca en àrees en què els infermers i les infermeres no tenen responsabilitat no té sentit.

D'acord amb les definicions abans esmentades i amb altres no recollides en aquest document, els investigadors apliquen les metodologies i mètodes adients per assolir els objectius que s'hagin proposat, sempre partint del seu posicionament personal i professional, i tenint en compte el fenomen d'estudi, amb l'objectiu de crear coneixement i respondre a les preguntes i/o problemes plantejats. Aquesta posició com a investigador, o com a grup investigador, és la coherència i el punt de partida que donarà rigor, credibilitat i impacte al procés de la recerca que iniciï i als resultats que n'obtingui.

Aquest grup de treball centra la recerca infermera en l'àmbit de les cures i apel·la a la necessitat que els resultats obtinguts siguin aplicables en tots els àmbits d'actuació infermera: l'assistència, la gestió i la docència.

Sense l'ús i la difusió dels resultats de la recerca per part de la comunitat científica entre la població i els professionals de la salut mateixos, el procés de la recerca no es tancarà ni assolirà els seus objectius de manera completa. De la mateixa manera, es torna imprescindible que els organismes institucionals i de govern construeixin estructures de suport per establir i desenvolupar xarxes de recerca en cures infermeres dins el sistema de salut.

4. Definició dels diferents rols i responsabilitats en investigació

El rol de l'infermer o la infermera en un projecte d'investigació està determinat pel grau de responsabilitat que tingui tant en el disseny com en el desenvolupament i la gestió. En general, les figures reconegudes en investigació són:^{9;10;11}

- **L'investigador o investigadora principal (IP)** és la persona que lidera el projecte de recerca, n'assumeix la responsabilitat científica, i en dirigeix i gestiona el desenvolupament. En cas que el projecte compti amb finançament, és responsable d'informar sistemàticament l'entitat finançadora de l'evolució de la investigació.
- **L'investigador o investigadora col·laborador** és una persona que forma part de l'equip investigador. Participa sota la coordinació de l'IP en totes les etapes del projecte de recerca, des del seu disseny fins a la difusió dels resultats.

Si hi ha professionals que participen de manera puntual en el desenvolupament d'un projecte de recerca, el seu paper és de personal de suport, ja que en cap cas compleixen amb els criteris de les definicions anteriors. Aquesta situació és molt freqüent en la fase de treball de camp (recollida de dades, realització de determinades tècniques...).

D'altra banda, els assaigs clínics realitzats amb medicaments tenen una normativa legal pròpia que en regula el desenvolupament.¹² En aquest cas, l'IP, a més d'encarregar-se de la realització correcta de la recerca, ha de complir tots els requisits especificats en la legislació.¹³

5. Línies prioritàries de recerca

Les prioritats en recerca infermera han anat evolucionant i adaptant-se a les necessitats de coneixement de les infermeres i els infermers per tal de poder donar una resposta millor a les necessitats de la població que atenen en un determinat entorn i moment. A més a més, actualment s'han vist fortament influenciades per la incorporació dels avenços en investigació, les millores tecnològiques en els sistemes sanitaris i el desenvolupament de la mateixa disciplina, més visible pel creixent reconeixement i la visualització de la professió (en gran part gràcies a la nova formació acadèmica de grau, resultat de l'acord de Bolonya, i les noves set especialitats infermeres) dins el sector sanitari i l'administració pública. Així mateix, es preveu l'extens àmbit de presència, praxi i actuació infermera que, en conseqüència, condicionen que la recerca infermera no es limiti exclusivament als temes tradicionalment relacionats amb la infermeria.¹⁴

En els darrers anys, diferents associacions, societats científiques i altres grups d'infermers i infermeres han consensuat de manera genèrica les àrees prioritàries de recerca infermera

tant en l'àmbit nacional com internacional,¹⁵⁻¹⁹ entre d'altres:

- la promoció de la salut i la prevenció de la malaltia;
- la disminució de les desigualtats en salut;
- la millora de la qualitat de vida;
- el maneig dels símptomes de la malaltia;
- la qualitat dels serveis sanitaris i la seguretat dels pacients;
- el desenvolupament de la pràctica basada en l'evidència i la recerca translacional (recerca que es desenvolupa amb la finalitat de traslladar els resultats a la pràctica de forma més o menys immediata);
- la salut de la gent gran;
- l'atenció centrada en el pacient i en la coordinació i la integració de les cures;
- l'atenció al final de la vida i les cures pal·liatives, tant en els processos oncològics com no oncològics;
- les proves genètiques i la implicació que tenen en les cures infermeres;
- el desenvolupament de la capacitat investigadora de les infermeres i de la formació infermera;
- els entorns de treball infermers.

Pel que fa a l'àmbit de la salut, les polítiques nacionals estableixen les línies estratègiques que solen definir les prioritats en recerca d'un país. En el cas d'Espanya, les línies de recerca prioritàries definides al document Acció Estratègica en Salut, dintre del marc del pla nacional d'I+D+I 2008-2011, són cinc i condicionen la concessió d'ajuts del fons d'investigació sanitària.^{20;21} Aquestes línies són i inclouen:

- Tecnologies moleculars i cel·lulars d'aplicació a la salut humana (investigació biològica integrativa i de sistemes; predicció, diagnòstic i seguiment de malalties i monitoratge de la resposta terapèutica; prevenció i desenvolupament de nous fàrmacs i teràpies innovadores; biotecnologia, nanomedicina i bioenginyeria).
- Recerca translacional i clínica sobre la salut humana (malalties neurològiques i mentals; pediatria, salut de la dona i envelliment; malalties infeccioses; malalties neoplàstiques malignes; malalties cardiovasculars; diabetis i obesitat; malalties rares/minoritàries; malalties respiratòries; malalties de l'aparell locomotor i teixit connectiu; malalties hepàtiques i digestives, i malalties cròniques i inflamatòries).
- Investigació en els àmbits de la salut pública, la salut mediambiental, la salut laboral, la dependència i els serveis de salut (transferència dels resultats a la

pràctica clínica; variabilitat de la pràctica clínica; percepció dels serveis —qualitat percebuda de l'assistència—, satisfacció amb els serveis rebuts i qualitat de vida de les persones).

- Recerca en medicaments, teràpia cel·lular i assaigs clínics (investigació en medicaments i desenvolupament de tecnologies farmacèutiques; investigació, desenvolupament i innovació en fàrmacs per al tractament de les malalties més rellevants; recerca en teràpia cel·lular; investigació clínica sense interès comercial).
- Recerca en tecnologies per a la salut (telemedicina, salut en línia, sistemes d'informació per al Sistema Nacional de Salut).

A Catalunya, en el Pla de recerca i innovació (PRI) 2010-2013,²² s'identifiquen tres focus de recerca i innovació: i) els reptes ambientals, de l'entorn i territorials; ii) els reptes per a les persones i la societat, i iii) els reptes científics, productius i organitzatius. Dins de cada focus, el PRI assenyala, entre d'altres, els aspectes següents: la prevenció i la cura per a la salut de les persones; la seguretat de les persones, els béns, la informació i els territoris; la innovació no tecnològica, la transformació de les organitzacions i les noves formes de treball.

Durant la darrera dècada s'han desenvolupat un bon nombre d'estudis amb l'objectiu d'identificar les prioritats de recerca infermera segons el context geogràfic, l'especialitat infermera o l'escenari d'atenció. Les metodologies utilitzades han estat la quantitativa,^{23;25} la qualitativa^{26;27} i, sobretot, les que utilitzen tècniques i mètodes que tenen elements clau de totes les anteriors, com per exemple els estudis realitzats amb la tècnica Delphi.^{17;28-39}

Pel que fa a l'àmbit geogràfic destaquen els estudis realitzats als Estats Units,^{23;28;31;39;41} Austràlia,^{24;29;30;32} el Regne Unit,^{26;27;35;38} Irlanda,^{33;34;37} Suècia³⁶ i Espanya.¹⁷

Les àrees i línies de recerca prioritzades estan en consonància amb les directrius que marquen les associacions i societats científiques infermeres abans esmentades.

Diferents estudis demostren que l'organització del treball és un aspecte d'elevat interès per a la recerca infermera. Es prioritzen tots aquells aspectes organitzatius que poden contribuir a millorar la qualitat dels serveis infermers, l'impacte en la millora de la salut dels pacients i de la població, i l'ús dels recursos sanitaris. En aquest sentit destaquen: el paper de l'infermer o la infermera en el treball en equip, els errors de medicació, la satisfacció dels infermers i infermeres, les càrregues de treball i l'efecte que tenen en els resultats en el

pacient, els aspectes que condicionen la retenció d'aquests professionals en els seus llocs de treball, la continuïtat assistencial, l'avaluació dels resultats de les intervencions i programes, els aspectes relacionats amb la documentació i el registre de les cures, i la preservació de la intimitat de les persones i la confidencialitat de la informació.^{24;26;27;30;31;34;36;39} En relació amb la recerca en l'organització de serveis, els estudis destaquen la importància de desenvolupar i impulsar la integració de la infermeria en els projectes de recerca interdisciplinaris per tal de millorar la comprensió de molts aspectes de l'atenció sanitària que d'una altra manera podrien estar esbiaixats atès que integren només la visió d'una única disciplina o d'altres disciplines amb menys pes assistencial que la infermera.¹⁴

Les línies de recerca relacionades amb la pràctica professional identificades en els diversos estudis són nombroses. La necessitat d'impulsar la recerca sobre tots aquells aspectes relacionats amb l'adequació, l'oportunitat i l'efectivitat de les intervencions infermeres són altres dels aspectes prioritaris.^{17;26} Els resultats d'alguns d'aquests estudis també posen de relleu la necessitat de millorar la recerca relacionada amb els models de cures, com per exemple la necessitat d'integrar la investigació en la pràctica infermera (pràctica basada en l'evidència), i fer més recerca en el maneig del dolor i la promoció d'estils de vida saludables.^{17;24;31;33;34;36} El desenvolupament d'eines de mesura vàlides i fiables d'avaluació de la pràctica també representava un aspecte clau a desenvolupar.¹⁴

La recerca en competències professionals, les perspectives de la professió, l'augment dels efectius infermers, l'avaluació de l'efectivitat de la pràctica infermera avançada, les necessitats de formació i la necessitat de preservar i impulsar el paradigma infermer també són temes sobre els quals els infermers i les infermeres manifesten la necessitat de millorar el coneixement mitjançant la recerca.^{26;27;31;33;34;36}

El Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya ha treballat en les següents línies: detecció precoç i prevenció de la incontinència urinària; intervenció infermera; gestió de casos en la pràctica infermera; prevenció i abordatge de les úlceres per pressió en l'atenció primària, i atenció a la persona malalta fràgil.

Els aspectes lligats a l'atenció centrada en el pacient —que integren, entre d'altres, la implicació i la participació dels usuaris, la individualització de les cures, la presa de decisions compartides, el foment de l'autocura i de l'apoderament dels pacients— són altres dels temes prioritaris identificats,^{17;26;27} així com la disminució de les desigualtats en salut, la promoció de la salut, la millora de l'accessibilitat als serveis d'atenció domiciliària³¹ i

la millora de la qualitat de vida, especialment en grups de població més vulnerables com ara la gent gran, els adolescents, les persones amb malalties cròniques o la població nouvinguda.^{17;26;41}

L'escenari on es desenvolupa la pràctica infermera condiciona les prioritats de recerca infermera, per la qual cosa s'han dut a terme diversos estudis en funció dels àmbits o dels serveis de salut específics. En els estudis realitzats als serveis d'urgències, els infermers i les infermeres identificaven, entre d'altres, temes prioritaris de recerca relacionats amb la recepció, l'acollida i la classificació del pacient, l'administració d'analgèsia, la presència de familiars durant les maniobres de reanimació, la mort sobtada i les situacions de violència i agressió.^{28;29} Els serveis d'atenció domiciliària destacaven la investigació sobre els costos que genera³¹ com una de les línies prioritàries. D'altra banda, un estudi realitzat per determinar les prioritats en recerca entre el col·lectiu d'infermeria d'atenció primària va identificar com a temes prioritaris, entre d'altres: la coordinació de la planificació de les altes hospitalàries entre l'atenció primària i la secundària, i l'efecte que té en el pacient i en la comunitat; l'impacte dels requeriments de documentació durant l'assistència en el temps dedicat al pacient i com es poden limitar aquests requeriments; la millora del maneig del dolor i altres símptomes en l'atenció al final de la vida i la millora de la seguretat de l'entorn de les persones grans sense xarxa social de suport.³⁰

També s'han desenvolupat estudis per identificar les línies prioritàries en recerca segons l'especialitat infermera. En els estudis en què participaven llevadores es va identificar com a prioritari desenvolupar línies de recerca sobre la gestió de les cures, la valoració i el monitoratge perinatal, el maneig del dolor i la utilització de teràpies alternatives, i la inducció al part,^{24;32;33;37} així com sobre aspectes relacionats amb la satisfacció amb les cures rebudes, les competències professionals i la promoció de l'atenció centrada en la dona.³⁷

De la mateixa manera, s'han realitzat estudis per determinar els aspectes prioritaris a investigar per millorar els processos i els resultats de l'atenció a les persones amb determinades malalties, com per exemple el càncer i les malalties respiratòries. En relació amb l'atenció a adults i nens amb càncer, les àrees de recerca més prioritzades van ser les basades en el maneig de símptomes, la utilització de les teràpies complementàries, la reducció dels efectes secundaris de la quimioteràpia, les intervencions adreçades a millorar la sensació de fatiga, les necessitats d'informació dels pacients i els seus cuidadors, la qualitat de vida dels pacients i les necessitats de suport psicològic dels infermers o infermeres.^{23;25;35;38;40} En el cas de les malalties respiratòries, van ser les relacionades amb

el consum de tabac i les estratègies per disminuir-lo, la potenciació de l'autocura dels pacients, el compliment terapèutic (medicació i recomanacions) i la qualitat de vida dels pacients.⁴¹ La recerca en la millora de l'atenció al final de la vida no només apareix com a línia prioritària de recerca en el cas del procés d'atenció a adults i nens amb càncer,^{38;40;42} sinó que també és una de les línies prioritàries en els processos d'atenció a determinades malalties cròniques, com la malaltia pulmonar obstructiva crònica.⁴¹

Es fa palès que la recerca infermera comprèn un ampli ventall d'aspectes majoritàriament associats a les característiques del paper i de les funcions de la infermeria en els sistemes sanitaris. La majoria de les prioritats en recerca infermera depenen del context en què es desenvolupa la pràctica tant en l'àmbit nacional com en l'escenari d'atenció (serveis, àmbits assistencials...).

Hi ha aspectes de recerca molt específics de determinades pràctiques clíniques i molt lligats, per tant, a les especialitats infermeres. Tot i així, les diferents organitzacions professionals, els estudis d'investigació i les polítiques nacionals de recerca coincideixen majoritàriament en determinades àrees prioritàries genèriques per al desenvolupament de la recerca infermera.

6. Competències per a la recerca

Per tal de desenvolupar projectes de recerca, liderant el projecte o col·laborant amb altres investigadors, cal tenir unes competències que s'han d'assolir mitjançant formació en diferents aspectes.

A continuació detallem les competències generals i específiques que es considera que els infermers i infermeres de la pràctica clínica han de tenir a tres nivells: bàsic, mitjà i avançat.⁴³ No s'indiquen les competències en l'àmbit acadèmic (grau, màster i doctorat) ni en l'àmbit d'especialitats, ja que es troben recollides en els documents corresponents tant per part de l'ANECA,⁴⁴ en el primer cas, com en les ordres ministerials que especifiquen aquestes competències per a cadascuna de les especialitats infermeres reconegudes al Reial decret 450/2005, de 22 d'abril, sobre especialitats d'infermeria a excepció de la medicoquirúrgica. A més a més, el Ministeri de Ciència i Innovació (Ordre CIN/2134/2008, de 3 de juliol, per la qual s'estableixen els requisits de la verificació dels títols universitaris oficials que habiliten per a l'exercici de la professió infermera) especifica que els estudiants d'infermeria han d'adquirir la competència de «basar les intervencions d'infermeria en

l'evidència científica» per a la obtenció del títol de grau en infermeria.

Competències del col·lectiu d'infermeria de la pràctica clínica per a la recerca, nivell bàsic

Competències generals

- Habilitat d'iniciació a la recerca infermera en cures de salut que permetin, entre d'altres, fonamentar la pràctica infermera en els resultats de la recerca i en la millor evidència disponible.
- Habilitat en les relacions interpersonals i capacitat per treballar en equip.
- Capacitat per a la recollida de dades individuals, familiars i socials.
- Considerar l'ètica i les recomanacions de bona pràctica pilars fonamentals de la recerca infermera en cures de salut.

Competències específiques

- Conèixer els conceptes bàsics de la metodologia de la recerca i de la pràctica clínica basada en l'evidència.
- Habilitats per identificar problemes de la pràctica clínica que permetin ser investigats.
- Capacitat per llegir críticament documentació científica.
- Capacitat per col·laborar en l'elaboració de procediments i guies de pràctica clínica.
- Coneixements en cerca d'informació en bases de dades especialitzades.
- Capacitat per buscar i seleccionar documentació científica específica.
- Capacitat per col·laborar en projectes de recerca liderats per experts.

Competències del col·lectiu d'infermeria de la pràctica clínica per a la recerca, nivell mitjà

Competències generals

- Maneig de la llengua anglesa (nivell intermedi).
- Capacitat per:
- Analitzar i sintetitzar la informació.
- Innovar i crear.
- Impartir formació en metodologia de la investigació.
- Prendre decisions.

Competències específiques

Capacitat per:

- Fonamentar la pràctica infermera en els resultats obtinguts en la investigació científica i en la millor evidència disponible.
- Orientar la formulació de problemes d'investigació derivats de la pràctica diària.
- Coordinar grups de treball per elaborar procediments i guies de pràctica clínica.
- Fer cerca avançada d'informació en bases de dades especialitzades.
- Col·laborar en projectes d'investigació liderats per experts.
- Col·laborar en la difusió de resultats a les reunions científiques.
- Elaborar articles científics tutelats.
- Elaborar un projecte d'investigació de baixa complexitat tutelat.
- Aplicar coneixements mitjans d'estadística i anàlisi de dades qualitatives.
- Manejar programes informàtics d'anàlisi de dades.

Competències del col·lectiu d'infermeria de la pràctica clínica per a la recerca, nivell avançat

Competències generals

- Maneig avançat de la llengua anglesa.
- Capacitat per:
- Liderar grups de treball.
- Analitzar i sintetitzar la informació.
- Organitzar i planificar.
- Prendre decisions.
- Fer crítica i autocrítica.
- Resoldre problemes.
- Relacionar-se amb les persones.

Competències específiques

- Coneixements avançats en metodologia de la investigació.

Capacitat per:

- Buscar i seleccionar documentació científica específica.
- Fer lectura crítica de la documentació científica.
- Assessorar investigadors novells en l'elaboració de projectes d'investigació i difusió de resultats.
- Cercar la millor evidència científica, o capacitat per generar-la en cas que no

existeixi.

- Liderar i gestionar investigació en cures.
- Liderar la implantació de la pràctica basada en evidència.
- Buscar finançament per a la recerca.
- Liderar línies prioritàries d'investigació.
- Elaborar i liderar projectes d'investigació multicèntrics.
- Impartir formació en metodologia i eines per a la recerca.
- Difondre resultats en publicacions i reunions científiques nacionals i internacionals.
- Aplicar coneixements avançats en estadística i anàlisi de dades qualitatives.

7. Estratègies per desenvolupar i implantar la recerca infermera en cures de salut

La recerca infermera s'ha anat desenvolupant de forma incremental en els darrers anys a causa del impuls que li han donat, amb diferents iniciatives, la Unitat de Coordinació i Desenvolupament de la Investigació en Infermeria (Investén-ISCIII), l'Institut de Salut Carles III, l'Agència d'Informació, Avaluació i Qualitat en Salut i les escoles universitàries i col·legis d'infermeria catalans. Tanmateix, aquest creixement ha estat heterogeni, fragmentat i de baix impacte.

A més, les publicacions científiques d'infermeria són relativament escasses i algunes vegades poc exigents. Malgrat tot, pensem que en els darrers anys han experimentat una millora considerable des del punt de vista del rigor i l'exigència.

Una altra cosa són els esdeveniments que se celebren per compartir experiències i estudis realitzats. L'interès per incrementar el nombre d'inscripcions pot afavorir que es mantingui la manca de rigor en les comunicacions i pòsters, on s'haurien de mostrar experiències i es presenten en forma d'estudi científic.

Malgrat que la Llei 16/2003, de 28 de maig, de cohesió i qualitat del Sistema Nacional de Salut inclou entre els seus principis l'aplicació de mesures per «facilitar que en tota l'estructura assistencial del Sistema Nacional de Salut es puguin dur a terme iniciatives de recerca», en general, dins de les organitzacions de prestació de serveis, la recerca infermera en cures de salut no es fomenta ni es reconeix. Això perpetua la precarietat en la producció fora de les institucions dedicades pròpiament a la docència o a la recerca

(escoles d'infermeria, fundacions, instituts d'investigació...).

D'altra banda, la Llei d'ordenació de les professions sanitàries (LOPS), com a marc organitzatiu, pot permetre al Departament de Salut, entre d'altres actuacions (definir la cartera de serveis dels centres sanitaris, distribuir equitativament els recursos sanitaris i de professionals en el territori), facilitar el disseny d'un sistema de desenvolupament professional continuat que s'estengui no tan sols a l'assistència i a la docència, sinó també a la recerca.

En el futur, les diferents organitzacions hauran d'establir els diferents àmbits de desenvolupament o suport —estratègic, tàctic i operatiu— que volen donar a la recerca infermera, amb la finalitat que cada àmbit respongui a unes necessitats diferents, per la qual cosa desenvoluparan tasques diferents.

7.1. La recerca com a objectiu institucional

Contribuir a la recerca infermera en cures de salut ha de formar part dels objectius estratègics de les organitzacions sanitàries.

La recerca infermera necessita desenvolupar-se, d'una banda per donar resposta a les expectatives que es generen en els infermers i infermeres interessats a millorar la qualitat dels serveis que presten i, de l'altra, per proporcionar nous coneixements que puguin enfortir la disciplina infermera i contribuir a millorar el nivell de salut de la ciutadania.

El desenvolupament de la recerca infermera ha de ser un objectiu institucional dels serveis de salut en estreta cooperació amb les universitats i els centres de recerca. Per fer-ho, es requereix una estructura que promogui la recerca i li doni suport amb recursos econòmics i humans als mateixos centres del sistema de salut, i que superi la barrera que existeix entre la recerca i la pràctica clínica.

Cal que les organitzacions creïn les condicions per facilitar que els infermers i les infermeres s'impliquin en la recerca, incorporant una pràctica reflexiva que permeti basar les cures en la millor evidència disponible.

Els objectius institucionals lligats a la recerca en cures de salut han de tenir com a finalitat:

- Millorar la pràctica clínica com a resultat de la integració de les respostes obtingudes en la recerca en combinació amb la innovació.

- Fer factible el procés de recerca i el reconeixement intern i extern de la tasca.
- Incrementar el valor aportat als finançadors externs.

I els objectius haurien de ser:

- **Formar** els professionals en habilitats de recerca perquè puguin liderar projectes en l'àmbit de la institució mateixa per tal que es puguin millorar les cures de salut prestades.
- **Assessorar** els infermers i les infermeres mitjançant una unitat de suport a la recerca en cures de salut lligada a la pràctica clínica.
- Afavorir la **integració** de les infermeres i els infermers als equips de recerca existents o que es constitueixin en els camps de recerca que corresponguin.

7.2. Formació

La formació en recerca dins de les institucions ha d'articular-se mitjançant esforços organitzats, lògics i eficaços.

Des d'aquest document es pretén assenyalar unes bases pel que fa a la formació en recerca, la qual comença en la formació universitària, per poder anar avançant i aprofundint-hi en l'etapa professional. De tota manera, hem de tenir present que disposar de coneixements amplis en recerca requereix un període d'aprenentatge llarg.

A l'hora de dissenyar la formació en recerca dins de les organitzacions, seria recomanable seguir una sèrie de criteris o principis:

- **Simplicitat.** La recerca és, abans que res, una actitud i una manera de pensar i actuar. Una pregunta, unes dades i una reflexió constitueixen l'essència de la recerca. S'han de dominar aquests aspectes bàsics.
- **Afecte.** Qualsevol esforç en formació ha de ser captivador per als professionals. D'altra manera, resultarà inútil.
- **Pedagogia.** Dins de la formació en recerca ha d'aparèixer la figura del «mestre o mestra expert», entesa com a figura que orienta o guia.
- **Fonamentació.** Tot bon investigador o investigadora s'ha de fonamentar en els principis bàsics del bon llegir i escriure. S'han de fomentar les pràctiques intel·lectuals com l'observació, el raonament, l'ètica i la creativitat.

- **Pensament.** Aprendre a investigar és una manera d'aprendre a pensar. S'han de desenvolupar habilitats com l'enginy, la curiositat, el sentit de l'observació i la crítica. Els infermers i les infermeres han d'aprendre a conceptualitzar, a desenvolupar postures escèptiques i a moure's de manera metòdica i reflexiva.
- **Aprentatge.** Formar-se en recerca suposa «aprendre a aprendre». Els alumnes no han de ser subjectes passius, sinó alumnes que construeixen amb autonomia.
- **Unitat.** El currículum formatiu ha de ser unitari, és a dir, compatible o proporcional amb la realitat dels fenòmens i problemes que ens succeeixen. La recerca s'ha d'ampliar al camp de la transdisciplinarietat.
- **Disciplina.** El mètode de formació ha d'implicar un procediment organitzat, rigorós, persistent, ferm i voluntariós.

Qualsevol acció formativa en recerca dins de l'àmbit de la salut, i sobretot si va dirigida als infermers i infermeres, haurà d'anar lligada a la formació en recerca clínica aplicada. L'aprenentatge ha de ser experiencial, per la qual cosa s'han d'establir itineraris formatius en recerca que hi donin suport, des de la generació de la idea fins al disseny d'un projecte, la realització i la difusió de la recerca realitzada.

A la vegada, aquests itineraris formatius s'hauran d'anar complementant amb formació instrumental de suport (anglès científic, lectura crítica...).

7.3. Polítiques de foment de la recerca infermera

Per poder donar impuls a la recerca i, per tant, per disposar de professionals motivats per dur-la a terme, s'han de desenvolupar estratègies de tipus motivacional que en facilitin el procés:

- **Capacitació dels professionals.** La formació de què ja hem parlat en el punt anterior.
- **Finançament.** Per tal de fer efectives les estratègies proposades, la recerca infermera ha de comptar amb un pressupost o unes mesures específiques per a la recerca infermera. De fet, ja hi ha ajuts destinats pròpiament al col·lectiu d'infermeria, però encara són insuficients.
- **Entorn de treball.** Espais físics, accés a la informació i reconeixement del temps per a la recerca. Cal buscar formes d'alliberar temps perquè els infermers i les infermeres facin recerca amb idees aprovades per l'organització que vagin en la

línia dels objectius estratègics.

- **Lideratge.** Cal impulsar grups de recerca liderats per infermers i infermeres amb formació i competència que tinguin com a interès la recerca en cures de salut.

Un cop impulsada la recerca s'ha de mantenir o, si més no, incrementar aquesta motivació mitjançant polítiques de consolidació:

- Difondre els resultats de recerca infermera: facilitar-ne la publicació, realitzar actes científics interns i externs.
- Promocionar premis a la recerca en infermeria.
- Acreditar grups de recerca.
- Fer un programa de formació continuada en recerca per mantenir el nivell.
- Promoure acords entre universitats/centres d'estudi amb les institucions sanitàries.
- Crear grups de recerca
- Actualment els professionals interessats en la recerca s'organitzen mitjançant grups de recerca temàtics, que poden ser emergents o consolidats. Creiem que és molt important donar suport als grups emergents de recerca infermera per tal que puguin arribar a ser grups consolidats.

Igualment és important que els infermers i infermeres interessats en la recerca s'incorporin en els grups de recerca interdisciplinaris ja existents.

7.4. Estructures i estratègies facilitadores de la recerca infermera

Per desenvolupar les propostes recollides en l'apartat anterior caldrà desenvolupar estructures facilitadores i dotar-les de recursos específics.

Aquestes estructures han de permetre que els infermers i les infermeres que tinguin interès en la recerca puguin desenvolupar recerques de qualitat que contribueixin a disposar d'evidències en què basar les cures. També és molt important fer difusió de les estructures facilitadores dins de l'organització de manera que siguin accessibles a tots els infermers i les infermeres que hi tinguin interès. (Quan parlem d'organització ens referim a diferents àmbits: corporatiu, assistencial...)

Els països que compten amb una major trajectòria de desenvolupament de la recerca infermera disposen d'estructures de suport que han facilitat aquest avenç. Aquestes recomanacions s'han fet a partir de les experiències d'altres països, però han estat adaptades a la nostra realitat.

Estructurem les propostes en diferents àmbits, ja que impulsar la recerca infermera de qualitat requereix l'actuació coordinada de tot el sistema de salut, des del Departament de Salut fins als centres assistencials, docents i investigadors.

Des del Departament de Salut

El Departament hauria de promoure les estratègies facilitadores de la recerca infermera i vetllar perquè es compleixin. En aquest sentit, considerem que la creació i el manteniment d'un grup de recerca infermera és una bona iniciativa que caldria mantenir. Alguns dels agents facilitadors poden ser:

- Establir línies prioritàries específiques del nostre entorn a partir de les línies definides tant en l'àmbit nacional com internacional.
- Establir els mecanismes que assegurin el compromís de les institucions envers la recerca infermera, que es poden concretar mitjançant el contracte de serveis entre el Servei Català de la Salut (SCS) i les organitzacions sanitàries.
- Reconèixer les recerques de qualitat que aportin valor al sistema de salut desenvolupades per infermers o infermeres mitjançant premis o qualsevol altre mitjà de visualització i reconeixement social de la recerca infermera.
- Assegurar la presència d'infermers i infermeres amb un rol de lideratge a totes les institucions dedicades a la recerca en salut (instituts, universitats...) amb una funció clara de lideratge de la recerca infermera.
- Donar suport a la creació de grups de recerca infermera emergents per tal que arribin a ser grups consolidats.

Des de les organitzacions

L'impuls a la recerca infermera ha de venir des de les mateixes gerències o direccions de les organitzacions, les quals han de reconèixer la recerca infermera com un valor per a tota la institució, crear les condicions que permetin desenvolupar les recomanacions del Departament de Salut i facilitar-ne la vinculació a les universitats, fundacions o instituts de recerca que puguin donar suport a la realització de projectes de recerca en cures infermeres.

El desenvolupament i la consolidació de la recerca infermera s'han de realitzar a cada centre, i cal implicar-ne els directius per tal que actuïn de facilitadors. Els infermers i les infermeres responsables de la recerca dels centres han de participar en els òrgans directius

relacionats amb la recerca.

És convenient que als centres hi hagi recursos a l'abast dels infermers i les infermeres que facilitin la recerca infermera. Alguns exemples serien disposar de connexió a Internet, accés a bases de dades, subscripcions a revistes digitals o en paper, i accés al préstec interbibliotecari sense cost.

Respecte a la recerca infermera, les organitzacions haurien de:

- Facilitar i promoure la realització de la recerca en els diferents àmbits assistencials.
- Promoure, potenciar i reconèixer les competències científiques.
- Promoure línies de recerca amb aplicació clínica. Aquestes línies han de millorar els resultats de salut per als pacients i el seu entorn, i haurien de ser significatives per a la pràctica diària de l'infermer o la infermera.
- Donar suport a la creació de grups de recerca dins de les organitzacions.
- Fomentar la col·laboració amb altres organitzacions, tant en l'àmbit autonòmic i nacional com en l'internacional.
- Donar suport als investigadors en la difusió i la publicació dels resultats.
- Promoure l'aplicació dels resultats de la recerca a la pràctica assistencial i la seva divulgació dins el context de l'organització.
- Facilitar amb polítiques internes la recerca mitjançant la creació d'òrgans que fomentin el desenvolupament de la recerca infermera, l'assistència a jornades científiques, la formació en metodologia científica, els premis de recerca infermera, etc.
- Donar a conèixer convocatòries d'ajuts i subvencions a projectes de recerca, facilitant-ne la participació i la tramitació.
- Afavorir la col·laboració entre centres assistencials i universitats per desenvolupar projectes conjunts.
- Integrar la participació dels infermers i les infermeres a les diferents comissions o grups de recerca.

Aquesta mateixa estructura és la que ha de desenvolupar el pla de recerca a cada centre sobre la base de les característiques i els recursos disponibles, sempre alineada amb els objectius de recerca locals i propiciant la col·laboració amb entitats externes. L'estructura de recerca infermera hauria d'estar vinculada als equips directius dels centres a partir de la figura de responsable de recerca infermera, que engloba dues vessants: una d'estratègica i

una d'operativa, que es concreta en:

- Coordinar el desenvolupament de la recerca infermera.
- Assessorar (junt amb l'equip de suport tècnic) els infermers i infermeres perquè desenvolupin projectes de qualitat que donin resposta a les preguntes que sorgeixen de la pràctica, la qual cosa facilita la recerca translacional.
- Crear espais de debat presencials i en línia que facilitin la implicació dels infermers i les infermeres en la recerca.
- Facilitar la creació i la consolidació de líders d'infermeria de recerca que ajudin a dinamitzar la reflexió en les organitzacions.
- Dissenyar estratègies per difondre els resultats de la recerca infermera i la seva contribució a la salut.
- Crear mecanismes d'incentivació i reconeixement de la recerca infermera: premis, ajuts, comissions/grups de recerca.

Com a exemple, la funció de la infermeria clínica científica al Canadà és fusionar pràctica clínica amb investigació clínica. El seu perfil ha de ser el de professionals clínics amb interès i formació en recerca amb una dedicació parcial a cadascuna de les dues funcions. Aquesta dualitat pot facilitar la vinculació de la recerca i la pràctica clínica, ja que mantenir una pràctica clínica i realitzar investigacions sobre la base de les preguntes que sorgeixen directament de la pràctica facilitarà millorar l'impacte de la recerca sobre la pràctica, la qual cosa afavorirà la transferència de coneixements, augmentarà la credibilitat del col·lectiu d'infermers i infermeres clínics i facilitarà la transferència directa de l'evidència de la recerca per transformar la pràctica. Caldria estudiar com es pot articular aquesta figura en els nostres centres.

Si bé la implicació de les organitzacions és imprescindible, també seria necessari preveure mecanismes per aconseguir que els infermers i les infermeres de tots els àmbits incorporessin els resultats de la recerca com a eina imprescindible per a la pràctica.

- Tenir compromís professional de millora contínua dels seus serveis.
- Col·laborar i donar suport als infermers i a les infermeres que tinguin interès a fer recerca.
- Incorporar les evidències generades per la recerca en la pràctica clínica.
- Generar preguntes clíniques que requereixen ser respostes mitjançant la recerca.

Des dels instituts d'investigació sanitària (IIS)

Comporten la integració de la recerca en ciències de la salut que es realitza a l'hospital com a element nuclear dins de la que es porta a terme en l'atenció primària de la seva àrea d'influència, la universitat i altres entitats públiques o privades relacionades amb la recerca, també del seu entorn.

Els IIS faciliten una gestió separada dels recursos destinats a la recerca, habitualment a través d'una fundació de recerca que dona facilitats per gestionar fons aliens. També estableixen plans propis: estratègics, de formació i d'integració de la recerca.

L'objectiu principal és potenciar l'aplicació dels resultats de la recerca a la pràctica clínica. Aquest procés moltes vegades es produeix amb retards molt importants. Es tracta de superar els obstacles perquè aquest fet es produeixi d'una forma més àgil i operativa, i superar la rutina i la pràctica professional no contrastada pel coneixement posat al dia.

Els IIS poden tenir un nivell de qualitat reconegut a través d'un procés d'acreditació que gestiona l'Institut de Salut Carles III i que concedeix el Ministeri de Ciència i Innovació. Aquest qualitat els permet obtenir prestigi i més recursos per a la recerca.

Les infermeres formen part dels grups de recerca ja existents i liderats per altres professionals o bé poden liderar grups de recerca específics en cures de salut.

Per potenciar cada cop més aquesta participació d'infermers i infermeres cal conèixer les possibilitats d'aquests instituts, que inclouen recursos metodològics, bibliogràfics, de personal i econòmics entre els més importants.

Tant per part del Departament de Salut com pel que preveu i estimula el procés d'acreditació mateix, es vol afavorir la incorporació dels infermers i infermeres als instituts perquè liderin grups de recerca en cures de salut.

8. Mesura de l'impacte

La finalitat de la recerca ha de ser oferir serveis de qualitat que donin resposta a les necessitats de persones, famílies i comunitats per aconseguir una millor salut de la població, així com un millor desenvolupament professional dels infermers i les infermeres, fins i tot si no es consideren investigadors o no participen directament en la recerca. La qualitat de les cures que es dispensen depèn en gran mesura de la comprensió i la implementació dels resultats de la recerca. Per això l'avaluació de l'impacte de la investigació ha de ser un element clau.

Els professionals motivats i interessats a canviar i millorar la seva pràctica assistencial han

de fer-ho responsablement, amb rigor i aplicant la millor evidència científica i els resultats de la seva recerca, i sobretot divulgant-los perquè altres col·legues els puguin analitzar, criticar o bé implementar. L'avaluació de la recerca ha de permetre als infermers i les infermeres assegurar unes cures de qualitat, ampliant la mirada en la seva praxi professional i compartint, juntament amb l'equip multidisciplinari, l'interès de continuar buscant respostes als problemes de salut.

Totes les organitzacions haurien de definir diferents indicadors de l'estat de la recerca, com per exemple:

- Tipus de treballs que es realitzen.
- Unitats/serveis implicats.
- Temps de dedicació dels professionals a la recerca.
- Presentacions a convocatòries oficials i ajuts aconseguits.
- Difusió de resultats: articles i nivell d'impacte.
- Grau d'innovació en el procés assistencial.
- Identificar els canvis que s'han produït en la pràctica clínica i en l'oferta de serveis.
- Mesurar l'impacte de la recerca en resultats de salut de la població.

9. Mapa de recerca

Amb l'objectiu de conèixer la situació de la recerca infermera a Catalunya, es va plantejar fer un *Mapa de la recerca infermera en cures de salut a Catalunya. 2010*, per la qual cosa es van elaborar dos qüestionaris, un per als centres assistencials i un altre per a les escoles d'infermeria.

El dia 6 de setembre de 2010 es va enviar un correu electrònic a les direccions d'infermeria dels centres hospitalaris, als responsables d'infermeria dels serveis d'atenció primària i centres d'atenció primària, i a les direccions de les escoles universitàries d'infermeria.

Els qüestionaris es van emplenar mitjançant una pàgina web; el qüestionari dels centres assistencials, a l'adreça <http://www.gencat.cat/salut/form/mapa/form2.html>, i el de les escoles, a l'adreça <http://www.gencat.cat/salut/form/mapa/form.html>.

Els qüestionaris recollien, entre d'altra, informació relativa a la dedicació dels professionals a la recerca i la producció científica, tant en projectes de recerca com d'articles publicats.

Alguns dels resultats obtinguts es reflecteixen en l'annex «Resultats del mapa de recerca».

10. Resum

Aquest document, fruit del treball i la discussió d'un grup d'infermeres de Catalunya que es dediquen a la recerca en diferents àmbits (assistencial, docent i gestor), ha intentat recollir la realitat en què es troba el col·lectiu d'infermers i infermeres en relació amb la recerca. Després de descriure els diferents rols que es poden desenvolupar, s'han descrit el context, les estratègies necessàries per desenvolupar la recerca i els recursos necessaris i recomanats per poder-ho assolir. L'objectiu últim d'aquest document ha estat establir el posicionament del Departament de Salut envers el plantejament de la recerca infermera en cures de la salut.

La recerca infermera en cures de la salut es pot desenvolupar mitjançant el lideratge o la participació en equips investigadors, multidisciplinaris o unidisciplinaris, o bé col·laborant en el desenvolupament dels projectes. Tots aquests rols necessiten una formació específica, que cal mantenir. L'adquisició de les competències relacionades s'inicia en el grau, d'acord amb el nou espai educatiu, i s'aprofundeix i amplia en el màster i el doctorat. Tanmateix, és necessari el compromís institucional, en diferents àmbits, per facilitar i potenciar la realització de la recerca pels professionals, així com dotar dels recursos i les estructures necessàries perquè la transferència del coneixement generat amb la recerca arribi a portar-se a terme.

D'altra banda, i com a punt de partida, és necessari conèixer en detall els indicadors de l'estat de la recerca en els organismes: tipus de projectes realitzats o en realització, unitats/serveis implicats, temps de dedicació dins i fora de l'horari, temps de dedicació cobert, presentacions a convocatòries oficials, difusió de resultats i grau d'innovació en el procés assistencial.

És necessari i imprescindible que es comencin a desenvolupar plans d'acció per establir un compromís amb la recerca infermera en tots els àmbits, i que esdevingui una realitat creixent i social.

11. Referències bibliogràfiques

- ¹ Consejo Internacional de Enfermeras. Informe del Grupo de expertos de investigación, del CIE. 1997.
- ² Consejo Internacional de Enfermeras. La investigación de Enfermería: instrumento de acción [Internet]. 2009 [citad el 10 de juliol de 2010]. Disponible a: http://www.icn.ch/matters_researchsp.htm
- ³ National Institutes of Health, U.S. Department of Health and Human Services. National Institute of Nursing Research Strategic Plan [Internet]. [Citad el 28 de gener de 2011];núm. pub. 06-4832. Disponible a: http://www.ninr.nih.gov/NR/rdonlyres/9021E5EB-B2BA-47EA-B5DB-1E4DB11B1289/4894/NINR_StrategicPlanWebsite.pdf
- ⁴ Polit DF, Beck CT. Nursing Research. Principles and Methods. 7a ed. Filadèlfia: Lippincott Williams & Wilkins; 2004.
- ⁵ Parahoo K. Nursing Research: Principles, Process and Issues. Macmillan, Houndmills; 1997.
- ⁶ Parahoo K. Nursing Research: Principles, Process and Issues. 2a ed. Palgrave Macmillan; 2006.
- ⁷ Hockey L. The nature and purpose of research. A: Cormack D, editor. The Research Process in Nursing. 4a ed. Oxford: Blackwell Scientific; 2000.
- ⁸ Burns N, Grove K. Investigación en Enfermería. Madrid: Elsevier; 2004.
- ⁹ Institut d'Investigació en Atenció Primària (IDIAP) Jordi Gol. Guia de bones pràctiques en recerca en atenció primària [Internet]. Barcelona: SEMFyC Ediciones; 2010 [citad el 24 de novembre de 2010]. Disponible a: http://www.idiapjgol.org/guia_bones_practiques.php
- ¹⁰ Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca. Glossari de termes de gestió de la recerca i la innovació [Internet]. Generalitat de Catalunya; 2009 [citad el 24 de novembre de 2010]. Disponible a: http://www10.gencat.cat/agaur_web/recursos/cientifica/glossariRDI/glossariRDI.pdf
- ¹¹ National Science Foundation. Grant Policy Manual. Definitions. 2002 [Internet]. [Citad el 24 de novembre de 2010]. Disponible a: <http://www.nsf.gov/pubs/2002/nsf02151/gpm2.jsp#210>
- ¹² Agencia Española de Medicamentos y Productos Sanitarios. Normas de buena práctica clínica. 2002 [Internet]. [Citad el 5 d'octubre de 2010]. Disponible a: <http://www.aemps.es/actividad/sgInspeccion/docs/guiaBPC-oct08.pdf>
- ¹³ Reial decret 223/2004, de 6 de febrer, pel qual es regulen els assaigs clínics amb medicaments. Butlletí Oficial de l'Estat, núm. 33, 7 de febrer de 2004.
- ¹⁴ Hughes RG. Research priorities. Appl Nurs Res. 2006;19:223-4.
- ¹⁵ Chiang-Hanisko L, Ross R, Ludwick R, Martsof D. International collaborations in nursing research: priorities, challenges and rewards. Journal of Research in Nursing. 2006;11:307-22.
- ¹⁶ Sigma Theta Tau. Resource Paper on Global Health and Nursing Research Priorities [Internet]. 2005 [citad el 30 de setembre de 2010]. Disponible a: http://www.nursingsociety.org/aboutus/PositionPapers/Documents/position_GHNRPRP.doc
- ¹⁷ Comet Cortes P, Escobar Aguilar G, González Gil T, de Ormijana Sáenz HA, Rich Ruiz M, Vidal Thomas C, et al. Establecimiento de prioridades de investigación en enfermería en España: estudio Delphi. Enferm Clín. 2010;20:88-96.
- ¹⁸ National Institutes of Health, U.S. Department of Health and Human Services. National Institute of Nursing Research. NINR strategic plan [Internet]. 2006 [citad el 30 de setembre de 2010]. Disponible a:

http://www.ninr.nih.gov/NR/rdonlyres/9021E5EB-B2BA-47EA-B5DB-1E4DB11B1289/4894/NINR_StrategicPlanWebsite.pdf

¹⁹ International Council of Nurses (ICN). Nursing research: a tool for action [Internet]. 2009. [Citat el 30 de setembre de 2010]. Disponible a:

http://www.icn.ch/images/stories/documents/publications/fact_sheets/18a_FS-Nursing_Research.pdf

²⁰ Ministerio de Ciencia e Innovación. Acción Estratégica de Salud [Internet]. Madrid: Ministerio de Ciencia e Innovación; [citat el 5 d'octubre de 2010]; [1 pantalla]. Disponible a: <http://www.micinn.es/portal/site/MICINN/menuitem.8ce192e94ba842bea3bc811001432ea0/?vgnnextoid=9ad753d03a032210VgnVCM1000001d04140aRCRD&vgnnextchannel=0fd5a7e4e90e2210VgnVCM1000001d04140aRCRD>

²¹ Resolució de 22 de febrer de 2010, conjunta de la Secretaria d'Estat d'Investigació i de l'Institut de Salut Carles III, per la qual s'aprova la convocatòria corresponent a l'any 2010 d'ajudes de l'Acció Estratègica de Salut, en el marc del Pla nacional d'investigació científica, desenvolupament i innovació tecnològica 2008-2011. Butlletí Oficial de l'Estat, núm. 58, 8 de març de 2010.

²² Departament d'Innovació, Universitats i Empresa, Oficina de Coordinació en Recerca i Innovació. Pla de recerca i innovació 2010-2013 [Internet]. Barcelona: Generalitat de Catalunya; 2010 [citat el 5 d'octubre de 2010]. Disponible a: http://www10.gencat.net/pricatalunya/recursos/pri_2010_13_cat.pdf

²³ Berger AM, Berry DL, Christopher KA, Greene AL, Maliski S, Swenson KK, et al. Oncology Nursing Society year 2004 research priorities survey. *Oncol Nurs Forum*. 2005;32:281-90.

²⁴ Reid J, O'Reilly R, Beale B, Gillies D, Connell T. Research priorities of NSW midwives. *Women Birth*. 2007;20:57-63.

²⁵ Doorenbos AZ, Berger AM, Brohard-Holbert C, Eaton L, Kozachik S, LoBiondo-Wood G, et al. 2008 ONS research priorities survey. *Oncol Nurs Forum*. 2008;35:E100-E107.

²⁶ Ross F, Smith E, Mackenzie A, Masterson A. Identifying research priorities in nursing and midwifery service delivery and organisation: a scoping study. *International Journal of Nursing Studies*. 2004;41:547-58.

²⁷ Smith E, Ross FM, Mackenzie A, Masterson A. Developing a service-user framework to shape priorities for nursing and midwifery research... including commentary by Scott EVC. *Journal of Research in Nursing*. 2005;10:107-20.

²⁸ Bayley EW, MacLean SL, Desy P, McMahon M. ENA's Delphi study on national research priorities for emergency nurses in the United States. *Journal of Emergency Nursing*. 2004;30:12.

²⁹ Rodger M, Hills J, Kristjanson L. A Delphi Study on Research Priorities for Emergency Nurses in Western Australia. *Journal of Emergency Nursing*. 2004;30:117.

³⁰ Annells M, DeRoche M, Koch T, Lewin G, Lucke J. A Delphi study of district nursing research priorities in Australia. *Applied Nursing Research*. 2005;18:36-43.

³¹ Madigan EA, Vanderboom C. Home health care nursing research priorities. *Appl Nurs Res*. 2005;18:221-5.

³² Fenwick J, Butt J, Downie J, Monterosso L, Wood J. Priorities for midwifery research in Perth, Western Australia: a Delphi study. *Int J Nurs Pract*. 2006;12:78-93.

³³ McCarthy G, Savage E, Lehane E. Research priorities for nursing and midwifery in Southern Ireland. *Int Nurs Rev*. 2006;53:123-8.

³⁴ Drennan J, Meehan T, Kemple M, Johnson M, Treacy M, Butler M. Nursing research priorities for Ireland. *J Nurs Scholarsh*. 2007;39:298-305.

³⁵ Moore S, Borthwick D, Darlison L, Walton G, Fitzpatric T, Campling N. Identifying research priorities for nurse specialists in lung cancer care. *Cancer Nursing Practice*. 2007;6:23-8.

- ³⁶ Back-Pettersson S, Hermansson E, Sernert N, Bjorkelund C. Research priorities in nursing - a Delphi study among Swedish nurses. *J Clin Nurs*. 2008;17:2221-31.
- ³⁷ Butler MM, Meehan TC, Kemple M, Drennan J, Treacy M, Johnson M. Identifying research priorities for midwifery in Ireland. *Midwifery*. 2009;25:576-87.
- ³⁸ Grundy M, Ghazi F. Research priorities in haemato-oncology nursing: results of a literature review and a Delphi study. *Eur J Oncol Nurs*. 2009;13:235-49.
- ³⁹ Wiener B, Chacko S, Brown TR, Cron SG, Cohen MZ. Delphi survey of research priorities. *J Nurs Manag*. 2009;17:532-8.
- ⁴⁰ Hare ML. Comparing research priorities for pediatric oncology from two panels of experts. *Semin Oncol Nurs*. 2005;21:145-50.
- ⁴¹ Larson JL, Ahijevych K, Gift A, Hoffman L, Janson SL, Lanuza DM, et al. American Thoracic Society statement on research priorities in respiratory nursing. *Am J Respir Crit Care Med*. 2006;174:471-8.
- ⁴² Hinds PS, Pritchard M, Harper J. End-of-life research as a priority for pediatric oncology. *J Pediatr Oncol Nurs*. 2004;21:175-9.
- ⁴³ Fuentelsaz Gallego C, Navalpotro Pascual S, Ruzafa Martínez M, en nombre de la Unidad de Coordinación y Desarrollo de la Investigación en Enfermería (Investén-isciii). Competencias en investigación: propuesta de la Unidad de Coordinación y Desarrollo de la Investigación en Enfermería (Investén-isciii). *Enferm Clín*. 2007;17(3):117-27.
- ⁴³ Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación. Libro Blanco: Título de grado de Enfermería [Internet]. 2004 [citad el 19 de gener de 2011]. Disponible a: http://www.aneca.es/var/media/150360/libroblanco_jun05_enfermeria.pdf

* Reial decret 450/2005, de 22 d'abril, sobre especialitats d'infermeria. Butlletí Oficial de l'Estat, núm. 108, 6 de maig de 2005.

* Ordre SAS/1730/2010, de 17 de juny, per la qual s'aprova i publica el programa formatiu de l'especialitat d'infermeria pediàtrica. Butlletí Oficial de l'Estat, núm. 157, 29 de juny de 2010.

* Ordre SAS/1729/2010, de 17 de juny, per la qual s'aprova i publica el programa formatiu de l'especialitat d'infermeria familiar i comunitària. Butlletí Oficial de l'Estat, núm. 157, 30 de novembre de 2010.

* Ordre SAS/3225/2009, de 13 de novembre, per la qual s'aprova i publica el programa formatiu de l'especialitat d'infermeria geriàtrica. Butlletí Oficial de l'Estat, núm. 288, 29 de juny de 2009.

* Ordre SAS/1348/2009, de 6 de maig, per la qual s'aprova i publica el programa formatiu de l'especialitat d'infermeria del treball. Butlletí Oficial de l'Estat, núm. 129, 28 de maig de 2009.

* Resolució de 26 de novembre de 2009, de la Direcció General de Política Universitària, per la qual es convoca la prova objectiva corresponent a l'accés al títol d'infermer especialista en infermeria de salut mental, a l'empara del que preveu la disposició transitòria segona del Reial decret 450/2005, de 22 d'abril, d'especialitats d'infermeria. Butlletí Oficial de l'Estat, núm. 295, 8 de desembre de 2009.

* Ordre SAS/1349/2009, de 6 de maig, per la qual s'aprova i publica el programa formatiu de l'especialitat d'infermeria obstetricoginecològica (comaratge). Butlletí Oficial de l'Estat, núm. 295, 8 de desembre de 2009.

* SPRING 2006 NRIG Newsletter.

* Generalitat de Catalunya, Departament de Sanitat i Seguretat Social. Llibre blanc de les professions sanitàries a Catalunya. Barcelona: setembre de 2003.

12. Enllaços d'interès

Unidad de Coordinación y Desarrollo de la Investigación en Enfermería (Investén-isciii)
www.isciii.es/investen/

Centro Colaborador Español del Instituto Joanna Briggs para los Cuidados de Salud Basados en la Evidencia
<http://www.evidenciaencuidados.es/>

JBI COOnNECT+ (Clinical Online Network of Evidence for Care and Therapeutics)
<http://es.connect.jbiconnectplus.org/Default.aspx>

Consell de la Professi3 Infermera de Catalunya
<http://www.gencat.cat/salut/cpic/>

Consell de Col·legis d'Infermeres i Infermers de Catalunya
<http://www.consell-infermeria.org/porta1.htm>

Consell Internacional d'Infermeria
<http://www.icn.ch/es/>

Departament de Salut
www.gencat.cat/salut

Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca
http://www10.gencat.net/agaur_web/AppJava/catala/index.jsp

Departament d'Empresa i Ocupació
<http://www.gencat.cat/diue/>

Fundación Índice
<http://www.index-f.com/>

Ministeri de Sanitat, Política Social i Igualtat
<http://www.msps.es/>

Ministeri de Ciència i Innovació
<http://www.micinn.es/>

UE- Cordis
http://cordis.europa.eu/home_es.html

Agència d'Informació, Avaluació i Qualitat en Salut
<http://www.gencat.cat/salut/depsan/units/aatrm/html/es/Du8/index.html>

Instituts de recerca

Institut de Recerca Biomèdica de Barcelona

<http://www.irbbarcelona.org/index.php/en>

Institut d'Investigació Biomèdica de Girona

<http://www.idibgi.org/>

Institut de Recerca Biomèdica de Lleida

<http://www.irblleida.org/>

Institut d'Investigació Sanitària Pere Virgili

<http://www.iispv.cat/>

Institut de Recerca Hospital Universitari Vall d'Hebron

<http://www.ir.vhebron.net>

Institut d'Investigació Biomèdica de Bellvitge

<http://www.idibell.cat/>

Institut de Recerca de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau

<http://www.santpau.es/recerca.asp>

Institut d'Investigacions Biomèdiques August Pi i Sunyer

<http://www.idibaps.org/>

Institut Universitari d'Investigació en Atenció Primària (IDIAP Jordi Gol)

<http://www.idiapigol.org/>

Fundació Clínic per a la Recerca Biomèdica

<http://www.fundacioclinic.org/>

Institut Municipal d'Investigació Mèdica (IMIM-Hospital del Mar)

<http://www.imim.es/>

13. Annex: resultats del mapa de recerca

Malgrat que no es poden presentar resultats concloents, ja que no disposem d'informació de tots els centres, exposem a continuació alguns dels resultats obtinguts.

Els resultats són de 7 escoles d'infermeria i de 121 centres, que són els que van omplir el qüestionari. Es van eliminar 17 qüestionaris per estar duplicats o incomplets.

Resultats dels centres assistencials

Els resultats dels qüestionaris rebuts, segons el tipus de centre es presenten a la taula 1.

Taula 1. Freqüències de resposta segons el tipus de centre

Tipus de centre	Freqüència absoluta	%
Atenció hospitalària-aguda	32	26,45
Atenció hospitalària-salut mental	1	0,83
Atenció hospitalària-sociosanitari	3	2,48
Atenció primària	81	66,94
NS/NC	4	3,30
Total	121	100

Cal assenyalar que a atenció primària, malgrat que el nombre de centres és 81, inclou més centres (ABS o CAP), com es pot observar a la taula 2.

Taula 2. Freqüències de resposta dels centres d'atenció primària

Tipus de centre	Freqüència absoluta	%
ABS	23	28,39
CAP	32	39,51
DAP	2	2,47
EAP	13	16,05
SAP	4	4,94
ICS àmbit	1	1,23
Altres	6	7,41
Total	81	100

Respecte als infermers i les infermeres que es dediquen a la recerca, a temps total o parcial, tant en recerca infermera com en suport a la recerca d'altres professionals, els resultats es presenten a les taules 3, 4, 5 i 6.

Taula 3. Nombre d'infermers i infermeres que es dediquen a la recerca infermera en cures de salut a temps total

Nombre d'infermers i infermeres	Nombre de centres	%
0	113	93
1	7	6
4	1	1

Taula 4. Nombre d'infermers i infermeres que es dediquen a la recerca infermera en cures de salut a temps parcial

Nombre d'infermers i infermeres	Nombre de centres	%
0	93	77
1	16	13
Entre 2 i 7	10	8
Entre 10 i 11	2	2

Taula 5. Nombre d'infermers i infermeres que es dediquen a la recerca no específica en cures de salut a temps total

Nombre d'infermers i infermeres	Nombre de centres	%
0	112	93
Entre 1 i 4	8	6
12	1	1

Taula 6. Nombre d'infermers i infermeres que es dediquen a la recerca no específica en cures de salut a temps parcial

Nombre d'infermers i infermeres	Nombre de centres	%
0	79	64
1	16	13
Entre 2 i 3	13	11
Entre 4 i 8	9	9
Entre 10 i 11	3	3

Quant a la figura de la persona responsable de la recerca infermera en cures de salut al centre, els resultats es presenten a la taula 7.

Taula 7. Responsable de la recerca infermera en cures de salut al centre

Nombre d'infermers i infermeres	Nombre de centres	%
No hi ha responsable específic	46	39
Responsable de recerca en infermeria	42	36
Responsable de formació i recerca	20	17
Responsable de formació, recerca i qualitat	3	2
Altres responsables	7	6

A la pregunta «Hi ha una unitat de suport a la recerca (assessoria metodològica, estadística, etc.) a la qual tenen accés els infermers i les infermeres?», a 73 (60%) dels centres la resposta va ser afirmativa.

Respecte a si els infermers i les infermeres podien accedir fàcilment a les bases de dades bibliogràfiques i a Internet, els resultats es presenten a la taula 8.

Taula 8. Accés dels infermers i les infermeres a bases de dades bibliogràfiques i Internet

	SÍ Freq. (%)	NO Freq. (%)	NS/NC Freq. (%)
INTERNET	119 (98%)	2 (2%)	---
CINAHL	58 (48%)	17 (14%)	46 (38%)
Medline	87 (72%)	10 (8%)	24 (20%)

Els resultats relatius al nombre de projectes de recerca finançats externament (FIS, FIPSE, comunitat autònoma, etc.) en els últims tres anys, en què l'investigador o investigadora principal era un infermer o una infermera que treballava al centre, s'indiquen a la taula 9.

Taula 9. Centres amb projectes de recerca finançats externament en els últims tres anys (infermer o infermera del centre com a investigador principal)

Nombre de projectes	Nombre de centres	%
0	93	77
1	16	13
2	6	5
Entre 3 i 13	6	5

A la taula 10 es presenten els resultats relatius als projectes de recerca finançats externament quan el paper de l'infermer o la infermera estava centrat en la investigació i la col·laboració.

Taula 10. Centres amb projectes de recerca finançats externament en els últims tres anys (infermer o infermera del centre com a investigador col·laborador)

Nombre de projectes	Nombre de centres	%
0	67	55,37
1	18	14,88
2	11	9,09
3	9	7,44
4	6	4,96
5	2	1,65
6	1	0,83
7	2	1,65
11	1	0,83
12	1	0,83
16	1	0,83
NS/NC	2	1,65
TOTAL	121	100

En relació amb el nombre d'articles publicats a revistes científiques en els últims tres anys sobre cures d'infermeria o temes que hi estan relacionats, en els quals hi havia infermers o infermeres del centre com a autors, els resultats es presenten a la taula 11.

Taula 11. Articles publicats a revistes científiques en els últims tres anys sobre cures d'infermeria o temes que hi estan relacionats (professionals dels centres com a autors)

Nombre d'articles	Nombre de centres	%
0	81	66,94
1	7	5,78
2	5	4,13
3	7	5,78
4	3	2,48
5	2	1,65
6	3	2,48
7	2	1,65
10	2	1,65
12	1	0,83
17	1	0,83
18	1	0,83
22	1	0,83
54	1	0,83
NS/NC	4	3,31
TOTAL	121	100

Sobre si es considerava que la recerca infermera en cures de salut estava suficientment desenvolupada al centre, els resultats són els següents: sí, 6 centres (5%); no, 112 (93%) i NS/NC, 3 (2%).

Resultats de les escoles universitàries d'infermeria

Tenen accés a les principals bases de dades en ciències de la salut (Medline i CINAHL) a gairebé totes les escoles (6 de 7). A totes les escoles s'imparteixen assignatures que inclouen específicament continguts sobre metodologia de la recerca. A 3 de les 7 escoles es considera que la recerca infermera en cures de salut està suficientment desenvolupada al centre.

El nombre de projectes de recerca finançats externament (FIS, FIPSE, comunitat autònoma, etc.) en els últims tres anys, en què l'investigador o investigadora principal formava part del professorat de l'escola s'indiquen a la taula 12.

Taula 12. Escoles amb projectes de recerca finançats externament en els últims tres anys (professorat com a investigador principal)

Nombre de projectes	Nombre d'escoles
0	2
1	3
5	1
9	1

El nombre de projectes de recerca finançats externament i en què el professorat estava com a col·laborador del projecte, es presenten a la taula 13.

Taula 13. Escoles amb projectes de recerca finançats externament en els últims tres anys (professorat com a investigador col·laborador)

Nombre de projectes	Nombre d'escoles
1	2
2	1
3	1
6	1
9	1
10	1

En relació amb el nombre d'articles publicats en revistes científiques en els últims tres anys sobre cures d'infermeria o temes que hi estan relacionats, en els quals hi havia professorat de l'escola com a autor; els resultats són els següents: una escola no en tenia cap i una altra no va contestar; les altres cinc tenien 2, 10, 12, 15 i 22 articles respectivament.

Des del Departament de Salut es pretén continuar avançant en el mapa de recerca fins a conèixer la situació de la recerca infermera a Catalunya, completant les dades del mapa actual i actualitzant-les periòdicament. Per això és molt important que els centres assistencials i les universitats (facultats o departaments d'infermeria) tinguin coneixement dels projectes de recerca en cures que es fan a les seves institucions, així com del nombre d'infermers i infermeres que hi participen com a investigadors i la producció científica derivada d'aquests projectes. També pot ser interessant tenir informació sobre els recursos que a cada institució hi ha a l'abast dels infermers i infermeres i el nombre que col·labora en projectes liderats per altres professionals.